

RS Global
Journals

Scholarly Publisher
RS Global Sp. z O.O.
ISNI: 0000 0004 8495 2390

Dolna 17, Warsaw, Poland 00-773
Tel: +48 226 0 227 03
Email: editorial_office@rsglobal.pl

JOURNAL	International Journal of Innovative Technologies in Economy
p-ISSN	2412-8368
e-ISSN	2414-1305
PUBLISHER	RS Global Sp. z O.O., Poland
ARTICLE TITLE	ВПЛИВ ДЕВІАНТНИХ ФОРМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ
AUTHOR(S)	Грінько А. П., Бакаляр Д.
ARTICLE INFO	Grinko A.P., Bakalar D. (2020) The Influence of Deviant Forms of Development of Entrepreneurial Environment on the Economic Security of Ukrainian Enterprises. International Journal of Innovative Technologies in Economy. 5(32). doi: 10.31435/rsglobal_ijite/30122020/7282
DOI	https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/30122020/7282
RECEIVED	20 October 2020
ACCEPTED	04 December 2020
PUBLISHED	09 December 2020
LICENSE	 This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License .

© The author(s) 2020. This publication is an open access article.

ВПЛИВ ДЕВІАНТНИХ ФОРМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Грінко А. П., Професор, Декан факультету менеджменту
Україна, Харків, Харківський державний університет харчування та торгівлі,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5324-6926>

Бакаляр Д., Аспірант кафедри фінансів, обліку та аналізу,
Україна, Харків, Харківський державний університет харчування та торгівлі

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/30122020/7282

ARTICLE INFO

Received 20 October 2020

Accepted 04 December 2020

Published 09 December 2020

KEYWORDS

deviant forms,
corruption,
economic security,
business environment,
economic offenses.

ABSTRACT

The article reveals the role of permanent monitoring of the exogenous environment for deviant forms of business environment development in order to develop and adjust the mission, strategy, operational measures of anti-inflation and anti-crisis nature to ensure economic security of economic entities. For this purpose, the evolution and essence of corruption are considered, as this fact not only reflects the negative trends in society, but also hinders the full progressive economic and political development of the state. Also, the existence of corruption and the generation of huge corruption losses in the course of corrupt interaction of corrupt officials with entrepreneurs and citizens can lead not only to direct social losses, but also to distort the institutional foundations of society, which negatively affects the economic security of enterprises. The analysis of deviant forms of business environment development is carried out and it is established that corruption is the most significant problem for business development in Ukraine. The consequences of this problem have been identified, which include the shadowing of business, the prevalence of illegal schemes and means of influence, the despair of a large number of entrepreneurs, which threatens the public system with destruction and leveling of the domestic legal system.

Citation: Grinko A.P., Bakalar D. (2020) The Influence of Deviant Forms of Development of Entrepreneurial Environment on the Economic Security of Ukrainian Enterprises. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 5(32). doi: 10.31435/rsglobal_ijite/30122020/7282

Copyright: © 2020 Grinko A.P., Bakalar D. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. Значущість проблеми подолання корупції на всіх рівнях взаємодії чиновницької бюрократії з підприємцями і окремими громадянами поставила її в один із провідних пріоритетів держави. Існування корупції і генерація колосальних корупційних втрат в ході корупційної взаємодії корумпованої частини чиновників з підприємцями та громадянами можуть призвести не тільки до прямих суспільних втрат, але й до викривлення інституційних основ суспільства, що негативно впливає на економічну безпеку підприємств. Корупція на сучасному етапі набула ознак непередбачуваного за характером глобального правового, соціального і політичного феномену. Це явище дестабілізує всі сфери суспільного життя: викривляє правові та етичні відносини, деформує суспільну правосвідомість та мораль. Корупція не тільки відображає негативні тенденції розвитку суспільства, а й перешкоджає повноцінному поступальному економічному і політичному розвитку держави, а також, взагалі, представляє загрозу для ефективного розвитку соціуму. Корупція є складним соціальним явищем із різноманітністю його проявів та форм. Окремі фахівці вважають, що внаслідок низки причин дати чітке визначення цьому явищу практично неможливо. Однією з основних вони називають культурні відмінності різних суспільств. Тому дослідження генезису корупції як цілісного багаторівневого явища може

розглядатись як теоретичний базис для розроблення антикорупційної політики, що сприяє розвитку бізнесу взагалі й економічній безпеці підприємств.

Матеріали і методи. Теоретичне обґрунтування базується на спостереженнях, групуваннях, під час визначення тенденцій девіантних форм підприємництва, які існують на протязі тривалого часу, узагальненні результатів з дослідження історичних фактів щодо виникнення корупції як явища в суспільстві, визначенні характеру та місця корупційних дій та розробці рекомендацій щодо заходів та кроків у сфері підтримки розвитку підприємницького середовища. Теоретичною основою дослідження стали методологічні і загально-наукові принципи проведення комплексних досліджень, методи аналізу щодо міжнародних індикаторів корупції в країнах світу, економічних правопорушень в Україні. На підставі використання методів узагальнення сформовано висновки та пропозиції щодо використання надійної інформації в поєднанні з кращими методиками і ризик-орієнтованими підходами, які стають важливим інструментом забезпечення відповідності законодавчим вимогам і економічній безпеці підприємств.

Результати дослідження. До характерних інституційних девіантних форм розвитку підприємницького середовища в Україні, у повній мірі, можливо віднести крім виникнення інституційних пасток такі форми взаємодії підприємців із зовнішнім середовищем (оточенням), до яких належать: розвиток корупції, створення адміністративних бар'єрів, ухилення від сплати податків і вхід до тіньової економіки, нецивілізоване рейдерство, що призводить до неправомірного захоплення власного майна, непрозорість та несправедливість судової системи, правила взаємовідносин у трикутнику «суспільство – влада – бізнес». Значущість проблеми подолання корупції на всіх рівнях взаємодії чиновницької бюрократії з підприємцями і окремими громадянами поставила її в один із провідних пріоритетів держави. Існування корупції і генерація колосальних корупційних втрат в ході корупційної взаємодії корумпованої частини чиновників з підприємцями та громадянами можуть призвести не тільки до прямих суспільних втрат, але й до викривлення інституційних основ суспільства, що негативно впливає на економічну безпеку підприємств.

До негативних економічних результатів корупції можна віднести: зростання масштабів тіньової економіки при відповідному зменшенні податкових надходжень, підрив довіри агентів ринку – суб'єктів господарської діяльності до здатності влади встановлювати і дотримуватися чесних правил гри; зниження ефективності конкурентних механізмів ринку і дискредитацію ідеї ринкової конкуренції, оскільки перевага часто отримує не сам конкурентоспроможний суб'єкт, а той, хто здатний дати хабар; зростання цін за рахунок корупційних накладних витрат, що перекладаються на споживача; неефективне нецільове витрачання бюджетних коштів під час розподілу державних замовлень, пільг, гарантій, субсидій тощо.

Соціальними наслідками корупції є: дискредитація права як основного регулятора взаємодії суспільства і держави; відволікання великих сум державного бюджету від цілей соціального використання; збільшення соціальної нестабільності в суспільстві, зростання економічних і політичних ризиків відкриття і ведення бізнесу, які підривають міжнародний інвестиційний рейтинг України у інвесторів.

Проблемам вивчення і моделювання корупції присвячено велику кількість робіт зарубіжних і вітчизняних дослідників [Література 1, 2, 3, 4, 5, 6]. Але є недостатність досліджень щодо генезису цього явища, що гальмує усвідомлення передумов його виникнення, не надає об'єктивну інтерпретацію сучасним тенденціям щодо її існування та можливості зробити більш точним прогнозування розвитку цього явища або процесу в майбутньому.

Корупція супроводжує людство з найдавніших часів. Термін «корупція» походить від латинського «*corruptio*», що означає «підкуп, продажність громадських та політичних діячів, посадових осіб». У Законі України «Про запобігання корупції» (частина 1 статті 1) визначено, що «Корупція – це використання особою, наданих їй повноважень та пов'язаних із цим можливостей метою одержання неправомірної вигоди (грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав) [7].

Вважаємо за доцільне дослідити історичні факти щодо виникнення корупції як явища в суспільстві. Одним із «корупційних» феноменів, що відносяться в основному до судової сфери, було поняття обіцянка, – термін, який до XVI с. означав плату підсудного судді; згодом обіцянка – «гостинці, побори, хабарі» [8, с. 359]. Про обіцянку як цілком законну плату за судові видатки згадано ще в Двінській статутній грамоті 1397-1398 р. р. Для позначення

корупції високого, елітарного рівня, коли відбувалось розкрадання державних коштів країни, використовувався термін «казнокрадство», а для «низового» хабарництва, як прийняття чиновником плати за вчинення будь-яких дій, було прийнято термін «хабарництво». Хабарництво за визначенням Даля: «стягування підношень, підкупи, хабарництво» [9, с. 331] означало хабар за виконання однієї з дій з кола обов'язків чиновника.

Завжди в історії спостерігалась проблема низького заробітку чиновників, що створювало підґрунтя для розвитку корупції. Тому навіть у документації XVIII с. є поділ на акцидентії (фактичне «годування», «від справ дозволені доходи») та злочинний хабар. Але ключовою особливістю корупційних явищ в ранній період є відсутність негативного ставлення до обіцянок і хабарів, що, як раз, необхідно розглядати як корінь ментального ставлення сучасних громадян до корупції не як до протиправних дій, а як до методу, що історично склався, для досягнення переслідуваних цілей матеріального і нематеріального характеру.

Важливий імпульс до осмислення корупції надають праці Ніколо Макіавеллі. Корупцію він порівнював з хворобою, наприклад з сухотами. «Спочатку її важко розпізнати, але легше лікувати. Якщо ж вона запущена, то її легко розпізнати, алевилікувати важко» [10].

Починаючи з кінця XVIII століття на Заході в ставленні суспільства до корупції настав перелом. Ліберальні перетворення проходили під гаслом, що державна влада існує для блага людей їй підвладних, і тому громада утримує уряд в обмін на неухильне дотримання чиновниками законів. Зокрема, згідно з Конституцією США, прийнятої в 1787 р., одержання хабаря є одним із злочинів, за які Президенту США можуть оголосити імпічмент.

Сучасний термін корупція з лат. *corruptio* – «спокуса, підкуп, занепад, розлад, розхитаність, поганий стан» [11, с. 289]. До цього періоду, як і протягом радянського етапу історії, термін корупція не вживався, замість нього функціонували поняття хабарництво, зловживання службовим положенням тощо. Разом із відсутністю терміну неможливий був і його аналіз. Дослідження корупції як цілісного явища, що включає найрізноманітніші та різнорівневі прояви зловживання службовим положенням, стало можливим тільки в кінці XX століття. Незважаючи на це, посадові особи в радянській історії допускали різноманітні корисливі зловживання посадовим положенням, що підпадає під розуміння корупції в сучасному вітчизняному праві. Суспільство почало здійснювати все більший вплив на якість роботи державного апарату. У міру посилення політичних партій та державного регулювання, зростаючи стурбованість стали викликати епізоди змови політичної еліти та великого бізнесу. Проте, рівень корупції в розвинених країнах протягом XIX-XX століть зменшився в порівнянні з рештою країн світу [10].

Новим етапом в еволюції корупції в розвинених країнах стала межа XIX і XX ст. З одного боку, почалось чергове посилення державного регулювання і, відповідно, влади чиновників. З іншого – народжувався великий приватний бізнес, який у конкурентній боротьбі став вдаватися до «скупки держави» – вже не до епізодичного підкупу окремих дрібних державних службовців, а до прямого підпорядкування діяльності політиків і вищих чиновників справі захисту інтересів капіталу. По мірі зростання значення політичних партій в розвинених країнах (особливо в країнах Західної Європи після Другої світової війни), розвинулась партійна корупція, коли за лобіювання своїх інтересів великі фірми і транснаціональні корпорації платили не особисто політикам, а в партійну касу. У другій половині XX століття корупція все більше почала ставати міжнародною проблемою. Підкуп корпораціями вищих посадових осіб за кордоном набув масового характеру. Глобалізація призвела до того, що корупція в одній країні стала негативно позначатись на розвиток багатьох інших. При цьому країни із найбільш високим рівнем корупції більше не обмежувалися третім світом: лібералізація в колишніх соціалістичних країнах в 1990-і роки супроводжувалася значними посадовими зловживаннями. У своєму випуску від 31 грудня 1995 року газета «Financial Times» оголосила 1995 рік «роком корупції». Для пропаганди знань про корупцію ООН заснувала Міжнародний день боротьби з корупцією (9 грудня).

Таким чином аналіз існуючих підходів до дослідження поняття корупції підтверджує широкий спектр трактувань її визначення, змісту і основних напрямів зниження масштабів та інтенсивності корупційних відносин, що, у свою чергу, приведе до забезпечення економічної безпеки підприємств.

Відповідно до першого підходу корупція розглядається як девіантна форма розвитку ділового середовища, що позначається відхиленням від норм права, службової етики та загальнолюдських моральних принципів. Характерні ознаки корупційної ситуації визначаються прийняттям рішень, що порушують закон або відповідають невстановленим суспільним

нормам, дією партнерів за спільною згодою, отриманням сторонами незаконних вигід і переваг, прагненням всіх учасників корупційної угоди до приховування своїх дій.

Особливу негативну значимість набуває явище державної корупції, тобто участь в ній посадових осіб, які перебувають на державній службі, мають можливість розпоряджатися не приналежними їм ресурсами за рахунок прийняття (або неприйняття) тих або інших рішень. До таких ресурсів можуть відноситися бюджетні кошти, державні замовлення та пільги, об'єкти державної власності, соціальні, освітні, медичні послуги, що надаються за рахунок держави.

У рамках даного підходу відповідно до характеру та місця корупційних дій розрізняються корупція верхівки та низова корупція. До корупції верхівки відносяться, корупційні дії, пов'язані з прийняттям рішень, що мають високу ціну: потенційно прибуткові корупційні послуги з приватизації і замовного банкрутства підприємств, ліцензування та квотування експортних операцій, бюджетні трансфери, податкові схеми, обслуговування бюджетних рахунків, проведення податків і митних платежів, кредитування в банківській сфері, видача державних субсидій і закупівель тощо.

Низова корупція пов'язана з перманентною рутинною взаємодією громадян і чиновників середньої та низької ланки в процесі здійснення процедур реєстрації, ліцензування, отримання патентів, виплати штрафів, отримання послуг у сфері соціального забезпечення, освіти, охорони здоров'я, житла, спотворення інформації фінансової звітності, декларацій топ-менеджменту тощо. Згідно з другим підходом корупція розглядається як системне суспільне явище, що характеризує міру неефективності дії соціально-економічних інститутів держави, правової системи, економіки. У цьому аспекті корупція постає як «сила протидії», яку змушене долати суспільство, його господарські суб'єкти та інститути при досягненні поставлених перед ними цілей.

Як показують проведені дослідження, у відносинах суб'єктів господарювання, що представляють підприємницьке середовище, з посадовими особами органів публічної влади, зокрема дозвільних та контролюючих органів, судів тощо досить часто присутня корупційна складова. Проявами даної проблеми, зокрема, є вимагання та одержання посадовими особами органів публічної влади надання неправомірних вигід (хабарів, подарунків); нелегальні угоди (оборудки) між посадовими особами публічної влади та підприємцями з метою вирішення певних питань, пов'язаних з веденням господарської діяльності; незаконне сприяння та надання неправомірних переваг певним суб'єктам господарювання, в тому числі, в межах конкурсних процедур, державних закупівель, при наданні доступу до публічних ресурсів (державного та комунального майна, земель); ігнорування правопорушень та сприяння уникненню відповідальності за їх вчинення; фактичне набуття посадовими особами органів публічної влади частки у приватному бізнесі через підставних осіб тощо.

За даними Індексу глобальної конкуренції (2019), корупція є найбільш суттєвою проблемою для розвитку бізнесу в Україні. Наслідками існування даної проблеми є тінізація бізнесу, поширеність нелегальних схем та засобів впливу, зневіра значної частини підприємців, що загрожує системі публічної влади руйнуванням та нівелюванням функціонування вітчизняної правової системи.

Компанія Ipsos MORI, що займається міжнародними ринковими дослідженнями, у період з листопада 2016 року по січень 2017 року, на замовлення компанії ЕУ провела 4100 інтерв'ю в 41 країні регіону ЕМЕІА. Інтерв'ю проводилися на рідних мовах респондентів в режимі он-лайн або під час особистих зустрічей. Серед респондентів – члени рад директорів, керівники середньої й вищої ланки, а також інші співробітники, що представляють компанії різних розмірів і різних галузей. Дослідження проводилося і в Україні, де було опитано 100 співробітників компаній.

За даними опитування Центру Разумкова і фонду «Демократичні ініціативи», проведеного в травні 2016 року, 67% українців вважають головною причиною поточної соціально-економічної кризи корумпованість представників влади. За даними опитування Соціологічної групи «Рейтинг», проведеного у червні 2016 року, більшість українців (53%) знають про високий рівень корупції у країні із засобів масової інформації. При цьому 10% заявили, що останній рік особисто давали хабарі, а 22% повідомили, хабарі давали їхні родичі та знайомі [12].

Більше половини (51%) менеджерів компаній світу вважають, що корупція широко розповсюджена у бізнес-середовищі їхніх країн, про що свідчать дані міжнародного дослідження Ernst & Young, присвяченого ризикам шахрайства в Європі, на Близькому Сході, в Індії та Африці (ЕМЕІА). Серед 41 країни перше місце посідає Україна, про що впевнено відповіли 88%

респондентів. Данія, Норвегія і Фінляндія мають найнижчі прояви корупції в бізнесі. Дослідження показує, що 77% членів ради директорів або старших менеджерів стверджують, що вони могли б виправдати неетичну поведінку, щоб допомогти бізнесу вижити, причому кожен третій з них готовий запропонувати грошову винагороду в обмін на укладення або продовження контракту. 77% глобальних респондентів згодні з тим, що судове переслідування окремих осіб допоможе запобігти шахрайству, хабарництву та корупції серед керівників.

Одним із міжнародних індикаторів корупції в країнах світу є Індекс сприйняття корупції (CPI), який Transparency International розраховує з 1995 року на підставі 13 досліджень авторитетних міжнародних організацій і дослідницьких центрів. Для визначення оцінки України використано 9 джерел. Індекс оцінює корупцію тільки в державному секторі. Ключовим показником індексу є кількість балів, а не місце в рейтингу. Мінімальна оцінка (0 балів) означає, що корупція фактично підміняє собою державу, максимальна (100 балів) свідчить про те, що корупція майже відсутня в житті суспільства. Проведені дослідження свідчать, що Україна в 2019 році втратила два бали в рейтингу сприйняття корупції в порівнянні з 2018 роком і повернулася на рівень 2017 року, зайнявши 126-е місце з 180 [13]. У той же час Україна серед сусідніх держав випереджає Росію, яка зберегла свої позиції (28 балів, 137 місце), а лідирує – Польща (58 балів, 41 місце) і Словаччина (50 балів, 59 місце). Білорусь додала один пункт і тепер має 45 балів і 66 місце. Лідери рейтингу в 2019 році суттєво не змінилися. На першому місці – Нова Зеландія та Данія (по 87 балів). У кінці списку Сомалі (9), Південний Судан (12) і Сирія (13) (Рис. 1).

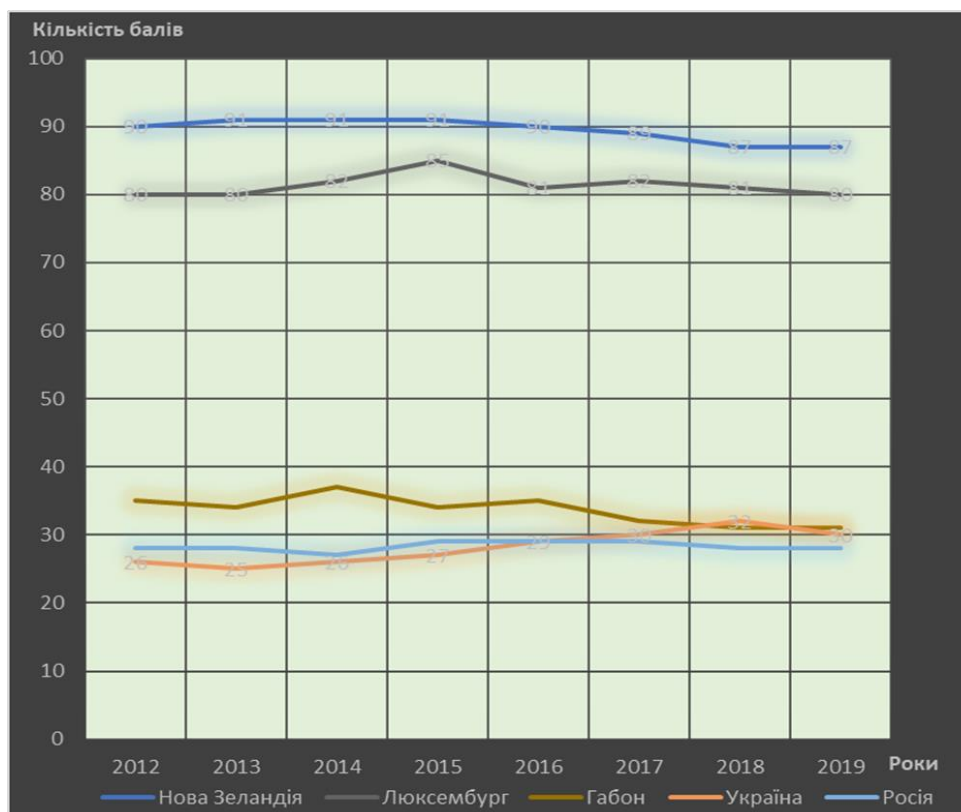

Рис. 1. Динаміка Індексу сприйняття корупції (CPI) в країнах світу

Економічні правопорушення впливають на економічну безпеку в усьому світі й жодна галузь економіки або підприємство не може відчувати себе повністю захищеними від небажаних наслідків економічної злочинності. Крім безпосередніх збитків, економічні правопорушення можуть завдавати серйозної шкоди іміджу підприємств або погіршити їхню репутацію, що в підсумку може призвести навіть до втрати частки на ринку. На сьогоднішній день, на жаль, суспільство стає все менш толерантним до недотримання етичних норм поведінки, тому бізнесу необхідно завоювати суспільну довіру і постійно підтримувати його.

Існує багато видів економічних правопорушень, причому деякі з них більш поширені і зустрічаються систематично (Рис. 2). З огляду на різноманіття видів економічних злочинів,

передбачених законодавством різних країн, в рамках даного огляду в Україні визначено їх категорії за Цивільним та Кримінальним Кодексами. Як показують проведені дослідження [14], в 2019 році найбільш поширеним видом економічних злочинів в Україні було порушення вимог фінансового контролю (59, 85 %), на другому місці незаконне привласнення майна (12, 65%), на третьому – порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (6, 59 %) і на четвертому місці – одержання хабара (5, 35%). При цьому, у порівнянні з попередніми роками ці цифри значно зменшились окрім порушень вимог фінансового контролю, де відбулося зростання з 44, 58% у 2018 році до 59, 85 % у 2019 р. Загальна питома вага правопорушень за Цивільним Кодексом у 2019 році виросла до 66, 54 %, що на 9, 32 % вище ніж у 2018 році.

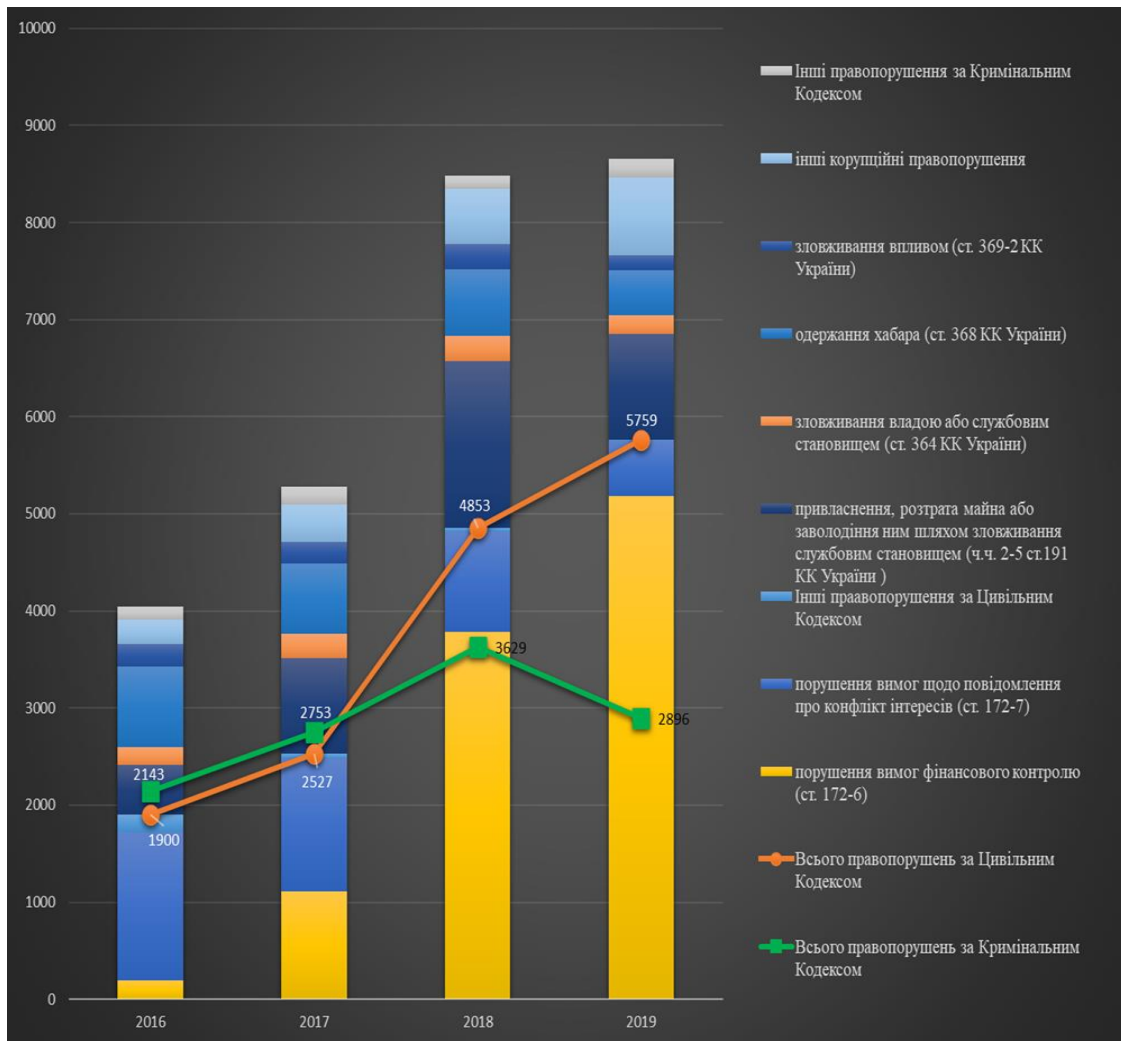

Рис. 2. Динаміка економічних правопорушень в Україні

Економічна рецесія призвела до того, що підприємства з не великим бажанням інвестують в такі послуги, як внутрішній аудит або внутрішні фінансові розслідування, що призводить до фінансових збитків. Фінансові збитки – лише один із аспектів шкоди, який несуть підприємства від шахрайської діяльності, й досить часто – далеко не самий значний. Супутній збиток і його негативний вплив на репутацію і бренд, вартість акцій, настрою в колективі, відносини з партнерами призводять до значних збитків у багатьох бізнесах.

На сьогодні, у зв'язку з пандемією від COVID-19, можливий сплеск корупційної діяльності через операції з медичними видами обладнання, засобів захисту, матеріальними заохоченнями тощо.

До проблеми виявлення системних характеристик явища ділової корупції, на нашу думку, доцільно підійти з позиції інституціонального підходу, оскільки корупція об'єднує базові конституційні елементи інституту: наявність як формальних правил і неформальних обмежень (загальноновизнаних норм поведінки, досягнених угод, внутрішніх обмежень діяльності), так і певних характеристик примушення до виконання тих або інших дій.

Обговорення результатів. Таким чином, сучасний стан корупції в Україні обумовлений історією генезису даного явища в країні. Корупційні процеси мають глибокі корні, й на первинному етапі розвитку нерозривно пов'язані з бюрократичним апаратом і його чиновниками як інструментом вирішення дилеми між незадоволеними потребами людини і відсутністю реальних механізмів їх досягнення. Отже, наразі, люди борються з новими реаліями, серед яких страх і відсутність стабільності. Тому, як ніколи, важливо бути на крок попереду правопорушень у сфері фінансової безпеки.

Висновки. У результаті проведення аналізу генезису феномена корупції в адміністративно-правій доктрині слід визначити основні складності у формуванні єдиної національної антикорупційної ідеології в історичній ретроспективі: недосконалість термінологічної бази як передумови до неадекватної оцінки та масштабу корупційної діяльності; нерівномірність оцінки небезпеки корупції для одних сфер існування в державі та їх переоцінка для інших.

На нашу думку, система заходів та кроків у сфері підтримки розвитку підприємницького середовища об'єднує законодавчі заходи (зміна та скасування нормативно-правових актів, розроблення та ухвалення нових регулювань) та політичні (ідеологічні) зміни (зміна системи відносин влади та бізнесу, спрямованості діяльності органів публічної влади). При цьому передбачається, що певна частина необхідних змін буде досягнута через ринкові механізми (економічну конкуренцію, саморегулювання професійних об'єднань, збалансування попиту та пропозиції), а також через політичну волю безпосередньо суб'єктів підприємництва до кардинальних реформ.

Тому на тлі зростання числа схем правопорушень з ланцюгом поставок і інвестицій, надійні інформаційні обліково-аналітичні дані стали важливі як ніколи, оскільки вони дозволяють знизити ризики, не відмовляючись від нових можливостей. Незважаючи на те, що іноді необхідно терміново почати працювати з новими постачальниками, не можна нехтувати належними юридичними заходами захисту в умовах корупції та шахрайських схем. Саме в такій ситуації надійна інформація в поєднанні з кращими методиками і ризик-орієнтованим підходом стають важливим інструментом забезпечення відповідності законодавчим вимогам і скорочення ризиків (RVA). Згідно з документом, випущеним Групою розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей, впровадження RVA корисно для роботи з проблемами, що виникли через COVID-19, а також для виявлення нових ризиків протиправної фінансової діяльності. Надійні дані, відповідні інструменти і необхідні знання дозволять приймати більш вдалі рішення і захистять суспільство і підприємства від корупції та злочинів і сприятимуть забезпеченню їх економічної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Golubev, A.A., Eleskin, M.V. (2002). Organized Crime and Corruption: Preconditions and Modern Manifestations. Tver: Tver. region type.101 p.
2. Decree of May 8, 1918 "On Bribery". Retrieved from <http://www.alppp.ru/law/ugolovnoe-pravo--ispolnenie-nakazaniy/17/dekret-snk-rsfsr-ot-08-05-1918.html>
3. Karabanov, A.L., Melkin, S.K. (2010). Modern problems of combating corruption: criminal-legal and criminological aspects. M.: Wolters Kluwer Russia, 185 p.
4. Suleimanov, T.M. (2012). The fight against corruption in Russia in the 9th-19th centuries: historical and legal analysis. Anti-corruption. № 2. P 89-93.
5. Mulyk, Ya. I. (2013). The essence of the concept "Financial security of the enterprise": systematization of scientific views. Collection of scientific works of VNAU. Series: Economic Sciences. № 3 (80). P. 195-206.
6. Arefieva, O.V., Kuzenko, T.B. (2009). Economic bases of formation of financial component of economic security. Current economic problems. № 1. P. 98-103.
7. Law of Ukraine "On Prevention of Corruption". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/524-20#n379>
8. Dal, V. (1882). Explanatory Dictionary of the Living Great Russian Language. P., SPb., M.: Wolf. T. 3. 582p.
9. Dal, V. (1881). Explanatory Dictionary of the Living Great Russian Language. P., SPb., M.: Wolf. T. 3. 810 p.
10. Rose-Ackerman, S. (2003). Corruption and the State. Causes, effects, reforms.; per. from eng. O. A. Alyakrinsky. M.: Logos. 356 p.
11. Chervinskii, P., Nadel'-Chervinskaya, M. (2012) *Tolkovo-etimologicheskii slovar' inostrannykh slov russkogo yazyka* [Explanatory and etymological dictionary of foreign words of the Russian language]. Moscow: Krok Publishers
12. Ukraine leads in EY EMEIA Fraud Survey 2017. Retrieved from <https://www.unian.info/politics/1870956-ukraine-leads-in-ey-emeia-fraud-survey-2017.html>
13. Retrieved from <https://gtmarket.ru/ratings/corruption-perceptions-index/info>
14. Anti-Corruption Status Report for 2016, 2017, 2018, 2019. Retrieved from https://mvs.gov.ua/ua/pages/274_Statistika.htm/